

3 - Türkçülük ve Turancılık

Yıpte, Turan ideali bunun gibidir. Yüz milyon Türk'ün bir millet halinde birleşmesi, Türkçüler için en güçlü bir heyecan kaynağıdır. Turan ülküsü olmasaydı, Türkçülük bu kadar hızla yayılmayacaktı. Bununla beraber, kim bilir? Belki, gelecekte Turan idealinin gerçekleşmesi de mümkün olacaktı. Ülkü geleceğin yaratıcısıdır. Dün Türkler için hayali bir ülkü olan milli devlet, bugün Türkiye için gerçek halini almıştır.

Türkçülük ve Turancılık

(Ziya Gökalp - Türkçülüğün Esasları)

Türkçülükle Turancılığın farklarını anlamak için, Türk ve Turan topluluklarının sınırlarını belirlemek gerekir. Türk, bir milletin kendisine özel bir kültüre sahip olan topluluk demektir. O halde, Türk'ün yalnız bir dili, bir tek kültürü olabilir.

Oysa ki Türk'ün bazı kolları Anadolu Türklerinden ayrı bir dil, ayrı bir kültür yapmağa çalışıyorlar. Mesela, Kuzey Türkleri'nden bir kısım gençler bir Tatar dili, bir Tatar kültürü oluşturmaya çalışmaktadırlar. Bu hareket, Türklerin başka olmaları sonucunu verecektir. Uzata bulduğumuz için, Kırgızların ve Özbeklerin nasılsal bir yol izleyeceklerini bilmiyoruz. Bunlar birer ayrı dil ve edebiyat, birer ayrı kültür oluşturmaya çalışırlarsa, Türk milletinin sınırları daha daralmış olur. Yakıtlarla Altay Tatarları uzakta buldukları için, bunları Türkiye Türkleri'ne buldukları için, bunları Türkiye Türkleri'nin kültürü dairesine dahil etmeye çalışıyorlar. Bu daha güç görünüyor.

Bugün kültürce birleşmesi kolay olan Türkler, özellikle Oğuz Türkleri yani Türkmenlerdir. Türkiye gibi, Azerbaycan, İran, Harzem ülkelerinin Türkmenleri de Oğuz uyruğundadır. Bundan dolayı, Türkçülükteki yakın idealimiz (Oğuz Birliği) yahut, (Türkmen Birliği) olmalıdır. Bu birlikten amaç nedir? Siyasi bir birlik mi? Pimdilik, hayır! Gelecek hakkında bugünden bir yargıya varamayız. Fakat bu günkü idealimiz Oğuzların yalnız kültürce birleşmesidir.

Oğuz Türkleri, bugün dört ülkede yayılmış olmakla beraber, hepsi birbirine yakın akrabadırlar. Dört ülkedeki Türkmen illerinin akrabalığına değinsek, görürüz ki, birinde bulunan bir ilin veya boyun diğlerinde de dalları vardır.

Mesela, Harzem'de Tekeler'de Sarılar'da ve Karakalpaklar'da görüyoruz. Yurdumuzda Tekele, bir sancak teşkil edecek kadar çoktur; hatta, bir bölümü zamanında Rumeli'ye yerleştirilmiştir. Türkiye'deki Sarılar, özellikle Rumkale'de otururlar. Karakalpaklar ise, Karapapak ve Terekeme adlarıyla alarak Sivas, Kars ve Azerbaycan yörelerindedir. Harzem'de Oğuz'un Salur ve maralı boylarıyla Çavda ve Göklen (Karluklardan Kealin) illeri vardır. Bu adlara Anadolu'nun çeşitli yerlerinde rastlanır. Göklen, kendi adını Van'da bir köye Gök oğlan şeklinde vermiştir.

Oğuz'un Bayat ve Afşar boyları da gerek Türkiye'de gerek İran'da ve Azerbaycan'da vardır. Akkoyunlular ile Karakoyunlular bu üç ülkede yayılmışlardır. O halde Harzem, İran, Azerbaycan ve Türkiye ülkeleri, Türk etnoğrafyasından aynı uruğun yurtağıdır. Bu dört ülkenin bütününe Oğuzistan (Oğuz ili) adını verebiliriz. Türkçülüğün yakın hedefi, bu bir tek kültürün hakim olmasıdır.

Oğuz Türkleri, genellikle oğuz Han'ın torunlarıdır. Oğuz Türkleri, birkaç yüzyıl öncesine gelinceye kadar, birbirleriyle yakın ilgili bir aile biçiminde yaparlardı. Mesela Fuzuli, bütün Oğuz boyları içinde bilinen bir Oğuz pairi idi. Korkut Ata Kitabı Oğuzlar'ın resmi Oğuznamesi olduğu gibi, Pah Ysmail, Apık Kerem, Köroğlu kitapları gibi hak eserleri bütün oğuz iline yayılmıştır.

Türkçülüğün uzak ideali ise, Turan'dır. Turan, kimilerinin sandığı gibi, Türklerden başka, Moğolları, Tunguzları, Finuvaları, Macarları da içine alan kavimler karması değildir. Bu zümreye bilim dilinde Uralo - Altay topluluğu denilir. Bununla beraber, bu sonuncu topluluğun içindeki kavimlerin dilleri arasında bir akrabalık bulunduğuna da henüz ispat edilememiştir. Hatta bazı yazarlar Ural kavimleriyle Altay kavimlerinin bir birinden ayrı iki topluluk oluşturmalarını ve Türklerin Moğollar ve Tunguzlarla beraber Altay grubunu Finuvalarla Macarların da Ural grubunu oluşturmalarını iddia ediyorlar. Türklerin Moğollarla ve Tunguzlarla dil akrabalığı olduğu da henüz ispat edilmemiştir. Bugün bilim açısından tartışılmaz olan bir gerçek varsa, o da Türkçe konuşan Türkler, Özbek, Kırgız, tatar, Oğuz gibi Türk boylarının dilce ve gelenekçe kavmi bir birliğe sahip olduğudur. Turan kelimesi, Türkler için demek olduğu için, sadece Türkleri içine alan bir birliğin adıdır. O halde, Turan kelimesini bütün Türk boylarını kapsayan bir kavim için kullanmamız gerekir. Çünkü Türk kelimesi, bugün, yalnız Türkiye Türkleri'ne verilen bir isimdir. Türkiye'deki Türk kültür dairesinde olanlar elbette yine bu adı alacaklardır. Benim inancıma göre bütün Oğuzlar bir zamanda bu isimde birleşeceklerdir. Fakat, Tatarlar, Özbekler, Kırgızlar ayrı kültürler oluştururlar ise ayrı milletler durumuna geleceklerinden yalnız kendi isimleriyle anılacaklardır. O zaman, bütün bu eski akrabaları kavmi bir topluluk halinde birleştiren bir isim gerek duyulacak, iste bu ortak isim Turan kelimesidir.

Türkçülerin uzak ülküsü Turan adı altında birleşen Oğuzları, tatarları, Kırgızları, Özbekleri, Yakutları, dilde, edebiyatta, kültürde birleşmesidir. Bu idealin bir gerçek haline geçmesi mümkün mü, yoksa değil mi? Yakın idealler için bu yön aranır da, uzak idealler için aranmaz. Çünkü uzat ideal ruhlardaki heyecanı sonsuz bir dereceye yükseltmek için, ulaşılmak istenilen, çok çekici bir hayaldir. Mesela, Lenin, Bolşeviklik için kayın ideal olarak "Kollektivizm", uzak ideal şeklinde de "Komünizmin ne zaman uygulanacağını pimdiden kestirmek mümkün değildir. Bu Hazret-i Muhammed'in cenneti gibi, ne zaman ve nerede görüneceği bilinmeyen bir şeydir.

Yıpte, Turan ideali bunun gibidir. Yüz milyon Türk'ün bir millet halinde birleşmesi, Türkçüler için en güçlü bir heyecan kaynağıdır.

Turan ülküsü olmasaydı, Türçülük bu kadar hızla yayılmayacaktı. Bununla beraber, kim bilir? Belki, gelecekte Turan idealinin gerçekleşmesi de mümkün olacaktı. Ülke geleceğin yaratıcısıdır. Dün Türkler için hayali bir ülke olan milli devlet, bugün Türkiye gerçek halini almıştır.

O halde Türçülüğün, idealinin büyüklüğü noktasından, üç dereceye ayırabiliriz:

- 1) Türkiyecilik
- 2) Oğuzlar veya Türkmencilik
- 3) Turancılık,

Bugün, gerçekli sahasında, yalnız "Türkiyecilik" vardır. Fakat, ruhların büyük bir özleyişle aradığı Kızıl Elma, gerçekli sahasında değil, hayal sahasındadır. Türk köylüsü, Kızıl Elma'yı hayal ederken, gözünün önüne eski Türk ilhanlıkları Turan ülküsü geçmişte bir hayal değil, bir gerçektir. Milattan 210 sene önce Kun hükümdarı Mete Kunlar (Hunlar) adı altında bütün birleştirdiği zaman Turan ülküsü bir gerçek haline gelmişti. Hunlardan sonra Avarlar, Avarlardan sonra GökTürkler, GökTürklerden sonra Oğuzlar, bunlardan sonra Kırgız-Kazaklar, daha sonra Kur Han, Cengiz Han ve sonuncu olmak üzere Timurlenk Turan idealini gerçekleştirmediler mi?

Turan kelimesinin anlamı bu şekilde sınırlandırdıktan sonra, artık Macarların, Finuvaların, Moğolların, Tunguzların Turan ilgilerinin kalmaması gerekir. Turan, Türklerin geçmişte ve belki de gelecekte bir gerçek olan büyük vatanıdır.

Turanlılar, yalnız Türkçe konuşan milletlerdir. Eğer Ural ve Altay ailesi gerekten varsa, bunun kendisine özel bir ismi olduğunda "Turan" adına ihtiyacı yoktur.

Bir de bazı Avrupalı yazarlar, Batı Asya'da aslen Samilere veya Arilere mensup olmayan bütün kavimlere "Turani" adını veriyorlar. Bunların amacı bu kavimlerin Türklerle akraba olduğunu belirtmek değildir. Yalnız Samilerle Arilerden başka kavimler olduğunu anlatmak içindir.

Bundan başka, bazı yazarlar da, Behname'ye göre "Tür" ile "Yrec" in kardeş olduğuna bakarak Turakh'ın eski İran'ın bir kısmı saymaktadırlar. Oysa ki, Behname'ye göre, Tür ile Yrec'in üçüncü kardeşleri daha vardır ki adı "Selem" dir. "Selem" ise, İranlı bir boyun dedesi değil, bütün Samilerin müpterek atasıdır. O halde Feridun'un oğulları olan bu üç kardeş, Nuh'un oğulları gibi eski etnografik ayırmaları adlarından doğmuştur. Bundan anlaşılıyor ki "Turan", İran'ın bir parçası değil, bütün Türk illerini kapsayan Türk topluluğundan ibarettir.